

СТАНОВИЩЕ

от

проф. д-р Даниел Василев Вълчев,

Юридически факултет на Софийския университет „Св. Климент Охридски”

Относно дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен
„доктор“, представен от Любомир Петров Стоянов

Със Заповед № РД-38-63/31.01.2024 г. ректорът на СУ „Св. Климент Охридски” е определил научно жури, което да разгледа и се произнесе по представения от Любомир Петров Стоянов дисертационен труд за придобиване на образователната и научна степен „доктор“ в Социални, стопански и правни науки, 3.6. Право. Определеното жури е в състав: вътрешни членове – проф. д-р Янаки Стоилов и проф. д-р Даниел Вълчев; външни членове – проф. д-р Димитър Радев, проф. д-р Силви Чернев и доц. д-р Деница Топчийска.

В качеството си на член на научното жури представям настоящото становище. Становището съдържа следните основни части:

1. Общи бележки относно дисертанта и дисертацията.
2. Научни резултати от изследването и приносни моменти.
3. Оценка на представените публикации и на автореферата.
4. Бележки, въпроси и препоръки.
5. Заключение.

1. Общи бележки относно дисертанта и дисертацията.

1.1. Любомир Петров Стоянов е зачислен като редовен докторант в Юридическия факултет на СУ „Св. Климент Охридски”, Катедра „Теория и история на държавата и правото“ на 01.11.2016 г., като за негов научен ръководител съм определен аз. По време на подготовката на дисертацията дисертантът активно се включва в преподавателска дейност, като на практика през целия период (и досега) води семинарни занятия в рамките на курса по Обща теория на правото.

Представеният дисертационен труд е в обем от 254 страници. Състои се от увод, три глави и заключение. Представен и списък с използваната и цитирана литература.

1.2. Темата на дисертацията е „Особености на процесуалното право“. Както е известно двойката понятия *материално право / процесуално право* е широко използвана в българския юридически език, без да е била предмет на нарочни задълбочени изследвания. На равнище отраслови правни науки са налице определени опити за отграничаване на процесуалното право от материалното право, но нито един от тях не отива по-далеч от това да преповтори двете особености на процесуалното право, очертани от Живко Сталев – (а) правната процедура може да бъде представена от определена гледна точка като динамичен фактически състав; (б) процесуалните правни норми винаги водят до възникване на публични правоотношения.

Не особено стройното развитие на българската правна система през последните десетилетия добавя и още един аргумент към твърдението за значимост на темата. Обективното усложняване на социалните процеси и техниките за правно регулиране, съчетано със снижаването на стандартите за законодателна дейност, доведоха до увеличаване броя на разпоредбите, намиращи се извън процесуалните закони, с които се установяват процесуални норми. Така отграничаването на процесуалното право от материалното право престава да е само теоретичен проблем, свързан с представите за структурата на правния ред, и се превръща в актуален въпрос с конкретни практически измерения.

1.3. Богатият списък с използвана и цитирана литература, както и съдържащите се в дисертационния труд позовавания и цитирания показват задълбочено познаване на относимата към темата научна литература.

2. Научни резултати от изследването и приноси моменти.

2.1. Дисертационният труд е добре издържан в методологическо отношение. Авторът предварително декларира изходните позиции на изследването, ясно формулира своите тези и внимателно изгражда аргументационни линии. Той приема *юридическия позитивизъм* като основна методологическа рамка на дисертационния труд – както в цялост, така и при пренасянето на възгледите на *Келзен за общите и индивидуалните норми*, респективно *първичните и вторичните юридически правила при Харт*. След това колегата Стоянов последователно очертава възприетата от него общонаучна мета-рамка (*моделно зависимия реализъм на Хокин/Млодинов*), включва теорията на *Венелин Ганев* чрез използване на понятието *правно явление* и се позовава на малко познатия *Протасов* и неговата иначе добре структурирана теза, че *процесуалното право не изчерпва правните процедури*.

В резултат на един внимателен мисловен процес дисертантът достига последователно до няколко важни извода. Той тръгва от хипотезата, че *процесуалните норми са вторични публичноправни норми с правоприложен характер*, което пък означава, че вторичните норми за промяна (по Харт), предписващи процедури при частноправни волеизявления, не са процесуални норми. Оттук насетне (опирайки се на теорията на Протасов) той стига до по-широкото понятие *процедурна норма*, като я дефинира като *правна норма, която принадлежи към система от норми, в хипотезите на които се съдържат юридически факти, образуващи в своето единство процедурен фактически състав*.

Важна част от изследването е подвеждането на понятието *правно явление* (по В. Ганев) под вече формулирания възглед за публичното право и правните процедури. В глава III дисертантът разсъждава върху *процесуалноправното явление* и неговите (отново

по В. Ганев) *пет компонента* – юридически факт, правна последица, правна норма, субект на правото и обект на правото.

2.2. На фона на скицираната логика в изложението, следва да открийм няколко важни резултата от изследването, част от които представляват и самостоятелни научни постижения.

Важна част от дисертационния труд, която може да бъде определена и като приносен момент, е тезата (и съответстващата ѝ подробна аргументация), че *в теоретико-интерпретативната рамка на правното явление може логически непротиворечиво да се включи понятието за индивидуална правна норма* (по Келзен). Друга важна част от дисертационния труд, която също би могла да бъде преценена като приносна е аргументирането на *различието между процесуална норма и процедурна норма* и изграждането на *класификация на юридическите процедури* въз основа на възприетото от автора разбиране за формите на реализиране на правото. Като трета значима и оригинална част от изследването следва да посочим изясняването на понятието *процесуалноправно явление* и особеностите на неговите *пет компонента* (вече посочените юридически факт, правна последица, правна норма, субект на правото и обект на правото), всеки от които показва редица особености.

3. Оценка на представените публикации и на автореферата.

3.1. В рамките на настоящата процедура дисертантът е представил пет публикации и автореферат. Всички представени публикации са свързани с темата на докторската дисертация. Те са, както следва:

- „*Санкцията като елемент от правното явление на проф. Венелин Ганев*“, сб. „Санкциите в правото“, София, 2019, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр. 164-176;
- „*Значение процесуалното право для механизма правового регулирования в современных правовых системах*“, в сборника „*Quo Vadis, Justitia? Развитие*

правовых систем с позиции юридических факультетов“, Журнал Государство и право, 2019, № 9, стр. 166;

- *„Процесуално право и юридическа процедура*“, сборник доклади „Право и граници“, София, 2018, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр. 128-136;
- *„Отграничение на процесуалното от материалното право чрез анализ на предназначението им в процеса на правно регулиране*“, сб. с доклади „Актуални проблеми на правното регулиране на бизнеса“, София, 2019, Издателски комплекс – УНСС, стр. 321-331;
- *„Процесуалните норми в контекста на класификацията на нормите на първични и вторични*“, сб. Научни четения на тема „Правни норми и правни принципи“, София, 2017, Университетско издателство „Св. Климент Охридски“, стр. 521-532.

3.2. Представеният *автореферат* пълно и обективно отразява основните тези в дисертацията и съответстващите им аргументационни линии.

4. Бележки, въпроси и препоръки.

Представеният дисертационен труд повдига редица въпроси и към него (както и към всеки друг текст) могат да бъдат направени бележки и да бъдат отправени препоръки. Доколкото в качеството си на научен ръководител на колежата Стоянов аз съм имал възможност да ги коментирам с него в процеса на работата, както и предвид факта, че никоя от тях не е от естество, че да повлияе на общата оценка на труда, не намирам за оправдано в настоящото становище да се спирам на тях.

5. Заключение.

В заключение бих искал да изразя своето разбиране, че дисертационният труд на колежата Любомир Петров Стоянов на тема „Особености на процесуалното право“

представлява *оригинален научен принос* и отговаря на всички изисквания на Закона за развитие на академичния състав в Република България (ЗРАСРБ), Правилника за прилагане на ЗРАСРБ и другите относими актове.

Дисертационният труд показва, че дисертантът притежава задълбочени теоретични знания и съответните умения самостоятелно да разработва научни теми, поради което убедено давам своята *положителна оценка* за проведеното изследване, представено в дисертационен труд, и предлагам на научното жури да присъди образователната и научна степен „доктор“ на Любомир Петров Стоянов в *Социални, стопански и правни науки, 3.б. Право*.

26.02.2024 г.

София

.....

проф. д-р Даниел Вълчев